

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Агенция за устойчиво енергийно развитие

ОДОБРИЛ:

РУМЕН РАДЕВ
МИНИСТЪР НА ЕНЕРГЕТИКАТА

Оценка
на съществуващите препятствия
и на потенциала за развитие на общностите
за възобновяема енергия

СЪДЪРЖАНИЕ

Въведение	3
I. Съществуващи пречки пред общностите за възобновяема енергия	5
I.1 Общи констатации.....	5
I.2. Регулаторни пречки и необходими промени или прецизиране на норми.....	5
I.3. Ниска осведоменост и капацитет	12
I.4. Достъп до финансиране.....	14
I.5. Данъци и такси	14
I.6 Налични стимули	15
II. Потенциал на общностите за енергия от възобновяеми източници	15
ИЗТОЧНИЦИ.....	17

Въведение

Настоящата оценка е изготвена на основание чл. 7, ал. 2, т. 17 от Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ).

С въведените промени в Закона за енергията от възобновяеми източници (Обн. ДВ, бр. 86 от 13.10.2023 г., в сила от 13.10.2023 г.) се регламентира възможността крайните клиенти на енергия да могат да участват в общности за възобновяема енергия (Общности или ОВЕ).

В чл.186 от ЗЕВИ е дефинирано следното:

Чл. 186. (Нов – ДВ, бр. 86 от 2023 г. , в сила от 13.10.2023 г.) (1) Крайните клиенти, включително битовите, може да участват в общност за възобновяема енергия, без да губят своите права или задължения като крайни клиенти и без да изпълняват необосновани или дискриминационни условия или процедури, които биха възпрепятствали участието им в общност за възобновяема енергия. При участие на предприятия тяхното участие не трябва да е свързано с основната им търговска или професионална дейност.

(2) **Общностите за възобновяема енергия:**

1. може да **произвеждат, потребяват, съхраняват и продават излишните количества енергия** от възобновяеми източници, **като равнопоставен участник на пазарите** на енергия, при определените в Закона за енергетиката условия, включително чрез споразумения за закупуване на електрическа енергия;

2. може да **споделят в рамките на общността** за възобновяема енергия, енергията, произведена от инсталации, притежавани от общността за възобновяема енергия, при зачитане на правата и задълженията на членовете на общността за възобновяема енергия като потребители;

3. имат **достъп** по недискриминационен начин до **всички подходящи пазари** на енергия.

(3) **Развитието на общностите за възобновяема енергия се насърчава** чрез:

1. премахване на необоснованите регулаторни и административни пречки;

2. прилагане на изискванията на Закона за енергетиката при продажба на енергия и други енергийни услуги;

3. осигуряване на **сътрудничество със съответния оператор** на разпределителна мрежа и **топлопреносно предприятие** за преноса на енергията в общността;

4. компетентните органи, които прилагат справедливи, пропорционални и прозрачни административни процедури, включително **регистрация и лицензиране**, както и гарантират, че за всички ползватели на мрежите се прилагат регулирани цени за мрежови услуги, които следва да допринасят по адекватен, справедлив и балансиран начин за **разпределянето на общите разходи за системата** в съответствие с прозрачен **анализ на**

разходите и ползите на разпределените енергийни ресурси;

5. прилагане на недискриминационно третиране към общностите по отношение на дейностите, правата и задълженията им като **крайни потребители, производители, доставчици, оператори на разпределителни системи** или като други участници на пазара;

6. достъпност на всички потребители за участие в общности, включително домакинствата с ниски доходи или уязвимите клиенти;

7. улесняване на достъпа до финансиране и информация;

8. предоставяне на регулаторна подкрепа и помощ за **изграждане на капацитет на публичните органи** при улесняването и създаването на общности за възобновяема енергия и при улесняването на прякото им участие;

9. **въвеждане на правила** за гарантиране на еднаквото и недискриминационно третиране на потребителите, участващи в общността за възобновяема енергия.

За „общност за възобновяема енергия“ в ЗЕВИ е дадено следното определение:

"Общност за възобновяема енергия" е субект **без ограничение на правно-организационната форма**, който:

а) се основава на открито и доброволно участие, независим е и е **ефективно контролиран** от акционерите, съдружниците или членовете му;

б) притежава и управлява разположени **в рамките на урбанизирана територия инсталация/инсталации за производство** на енергия от възобновяеми източници и обекти, в които акционерите, съдружниците или членовете му **потребяват** произведената енергия;

в) се състои от акционери, съдружници или членове, които са **физически лица, малки и средни предприятия или общини;**

г) има основна цел да осигурява на своите акционери, съдружници или членове или на районите, в които оперира, не толкова финансови, колкото **екологични, икономически или социални ползи.**

Със ЗЕВИ се създават условия и мотивация крайните клиенти да участват активно в енергийния преход. Определени са мерките и дейностите за насърчаване на развитието на производството и потреблението на енергия от възобновяеми източници (ВИ) за собствено потребление с възможност за реализиране на излишната енергия на енергийния пазар. Във връзка с това и във връзка с чл. 18б, ал. 4 от ЗЕВИ, е изготвена настоящата оценка на съществуващите препятствия и потенциала за развитие на общностите за възобновяема енергия.

I. Съществуващи пречки пред общностите за възобновяема енергия

I.1. Общи констатации

Дейностите, които може да осъществява една Общност, както и принципите, по които се осъществяват са много сходни с тези на съвместно действащите потребители на собствена електрическа енергия от възобновяеми източници (ПСЕЕВИ). Съвместно действащите потребители са организирани на ниво сграда, без да е необходима юридическа форма, докато Общностите са в рамките на урбанизирана територия – населено място и трябва да имат юридическа форма, която не е ограничена от закона. За това констатациите направени в оценката по чл. 18а, ал. 5 от ЗЕВИ са относими в голяма степен и за общностите за възобновяема енергия. В тази оценка ще се спрем основно на различията между общности и съвместно действащи ПСЕЕВИ, както и на някои общи критични елементи за реализирането им.

I.2. Регулаторни пречки и необходими нормативни промени

За общностите за възобновяема енергия се прилагат изискванията на чл. 92б от Закона за енергетиката. В тази връзка общностите за възобновяема енергия може да се организират под формата на търговско дружество, кооперация, сдружение с нестопанска цел по реда на Закона за управление на етажната собственост или гражданско дружество по Закона за задълженията и договорите при спазване на изискванията на този закон. Отношенията между членовете на общността се определят с устав или договор според избраната организационна форма.

Дейностите, които могат да извършват Общностите, съгласно чл. 18б, ал. 2, т. 1 и 2 от ЗЕВИ, са аналогични на дейностите на ПСЕЕВИ, като се допълват с възможността Общността да произвежда, консумира, съхранява и/или продава топлинна енергия и енергия за охлаждане, произведена от ВИ. Територията на инсталациите не е ограничена до сграда, а до урбанизирана територия. Това означава, че системите и обектите, собственост на Общността, могат да са географски разположени на различни места и да са свързани чрез разпределителната мрежа. Измерването на енергията е отделно за различните системи и обекти. Възможните варианти са различни: съществуващи разпределителни мрежи, затворени електроразпределителни мрежи, директни електропроводи.

За присъединяването на инсталациите, притежавани от Общността и обектите на крайните клиенти се прилагат разпоредбите на наредбата по чл. 116, ал. 7 от Закона за енергетиката (ЗЕ) и наредбата по чл. 125, ал. 3 от ЗЕ, които предстои да се актуализират в съответствие с извършените промени в ЗЕВИ и ЗЕ. Независимо, че терминът „общност за енергия от възобновяеми източници“ не е въведен в наредбата, съществуващия ред за присъединяване не пречи развитието на общностите.

В съответствие с разпоредбите на чл. 39, ал. 4, т. 4 и т. 5 от ЗЕ не се изисква лицензия за производството на топлинна енергия за собственото потребление и за производство на електрическа енергия само за собствено потребление, включително производство на

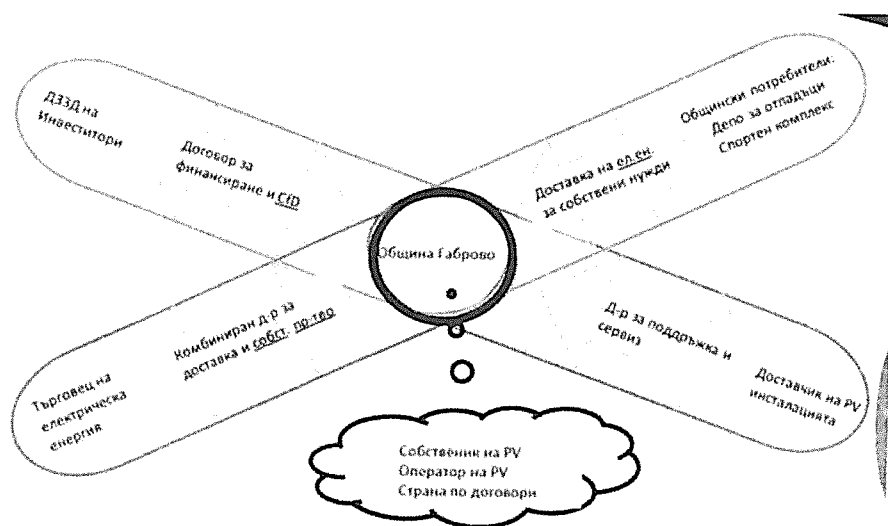
електрическа енергия от граждански енергийни общности и активни клиенти. Предвид изискванията на чл. 18б, ал. 6 от ЗЕВИ посоченото изискване за гражданските енергийни общности е приложимо и за Общностите за възобновяема енергия.

В допълнение не се изисква издаване на лицензия и за производство на електрическа енергия от лице, притежаващо централа с обща инсталирана електрическа мощност до 20 MW включително и за производство на топлинна енергия от лице, притежаващо централа с обща инсталирана топлинна мощност до 10 MW (чл. 39, ал. 4, т. 1 и т. 2).

Общността може да продава излишните количества енергия от ВИ, включително чрез споразумения за закупуване на енергия от ВИ, които позволяват сключване на договори, съгласно които физическо или юридическо лице се съгласява да закупува енергия от ВИ пряко от производител на енергия от ВИ.

Един от ключовите моменти са взаимоотношенията с Оператора на разпределителната мрежа, като законът посочва, че е необходимо „осигуряване на **сътрудничество със съответния оператор** на разпределителна мрежа и **топлопреносно предприятие** за преноса на енергията в общността“. Не е изяснено какво включва сътрудничеството – измерване и достъп до данни, агрегиране, достъп на трета страна до информация, нови мрежови услуги и др.

Системата от необходими договори за успешното опериране на една общност е сложна. Това показва и един от пилотните проекти в опит за реализиране на енергийна общност.

Изключително полезни могат да бъдат типови и примерни договори за различните участници и взаимоотношения при създаването на Общност.

Законът за енергията от възобновяеми източници не ограничава Общностите за възобновяема енергия само до производство на електрическа енергия, а се отнасят и до топлинна енергия и енергия за охлаждане от ВИ. На този етап няма реализиран нито един

обект, който да отдава възобновяема топлинна енергия в топлопреносната мрежа, което разкрива възможности за развитие на Общностите.

Въведени са облекчения по отношение на проекти за производство и потребление на топлинна енергия и енергия за охлаждане с приемането на ЗИД на ЗЕВИ (Обн. ДВ. бр. 86 от 13 октомври 2023 г.) в следните насоки:

За лицензиите за пренос на топлинна енергия е в сила чл. 39, ал. 4, т. 3 от ЗЕ, съгласно който не се изисква лицензия за пренос на топлинна енергия от лице, притежаващо топлопреносна мрежа, към която са присъединени централи с обща инсталирана мощност до 10 MW.

За насърчаване използването на геотермална енергия са въведени облекчения в ЗЕВИ, Закона за подземните богатства, Закона за водите и Закона за устройство на територията (ЗУТ).

В ЗЕВИ е предвидено приоритетно присъединяване на обекти за производство на топлинна енергия от геотермална енергия към топлопреносната мрежа и изкупуване от топлопреносното предприятие на произведената от геотермална енергия топлинна енергия при условията на ЗЕ и на наредбата по чл. 125, ал. 3 от ЗЕ.

Също така в чл. 17, ал. 6 от ЗЕВИ при издаването на разрешения за инсталиране на термопомпи и геотермални термопомпи с обща инсталирана мощност съгласно чл. 7 от Регламент (ЕС) 2022/2577 се прилагат условията и сроковете, определени в същия член. Регламентът е със срок на прилагане до 30 юни 2023 г. Същите разпоредби вече са включени в Директива (ЕС) 2023/2413 със срок на транспониране 1 юли 2024 г.

За насърчаване използването на геотермалната енергия са извършени промени в ЗУТ съгласно които: не се изисква одобрение на инвестиционен проект при изграждане на геотермална система за експлоатация на плиткни геотермални ресурси по смисъла на ЗЕВИ (чл. 147, ал. 1, т. 8).

Въведени са и изисквания в чл. 147, ал. 2 от ЗУТ, съгласно които за строежите на геотермална система за експлоатация на плиткни геотермални ресурси се представя геоложки доклад, а за хидрогеотермална система – хидрогеоложки доклад, изготвени съгласно наредбата по чл. 135, ал. 1, т. 2 от Закона за водите, проектно решение на инженер по топлотехника с чертежи, схеми, изчисления и указания за изпълнението.

Не се изисква издаване на разрешение за строеж (чл. 151, ал. 1, т. 19 от ЗУТ) при изграждане, основен ремонт и подмяна на инсталации за производство на електрическа енергия, топлинна енергия и/или енергия за охлаждане от възобновяеми източници, а в случаите на геотермални системи – до дълбочина от 10 метра включително, към съществуващите еднофамилни жилищни и вилни сгради и в прилежащите им поземлени имоти, енергията от които ще се използва само за собствено потребление, ако общата им инсталирана мощност не надхвърля 20 kW.

В Закона за подземните богатства и ЗЕВИ са въведени по-детайлни дефиниции, съобразно дълбочината на геотермалния ресурс. В ЗЕВИ са въведени детайлни дефиниции по отношение на температурата на енергийния източник. По този начин се осигурява правна сигурност по отношение на разрешителния и регулаторния режим, приложим към проучването и експлоатацията на геотермални ресурси.

В Закона за подземните богатства е извършена регламентация на реда за издаване на разрешения за търсене и проучване, или за проучване и предоставяне на концесии за експлоатация на дълбоки геотермални ресурси, като това осигурява правна сигурност по отношение на режима, приложим към проучването и експлоатацията на всички подземни ресурси. Определен е начин за обмен на информация и документация между компетентните институции, относно предоставяне на права за геотермални ресурси, с цел въвеждане на облекчения за потенциалните заявители на права върху такива ресурси.

В Закона за водите се регламентират процедурите за предоставяне на разрешителни за водоземане и водоползване с цел експлоатация на плитки и дълбоки хидрогеотермални ресурси, както и необходимите мерки за гарантиране, че няма замърсяване на подпочвените води и водните повърхности, както при проучвания за геотермална енергия, така и по време на експлоатация на инсталацията. Направена е връзка по отношение на съответното разрешение за търсене и проучване или проучване или концесия за добив на дълбоки геотермални ресурси със Закона за подземните богатства.

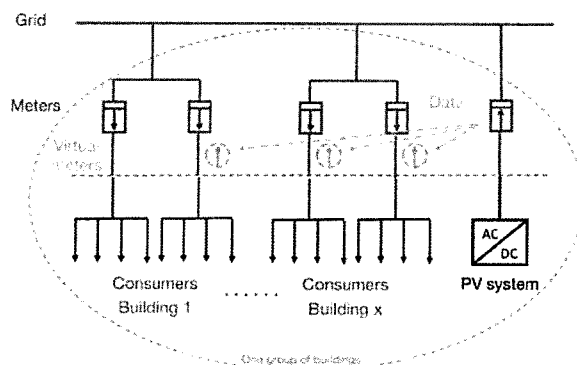
Като цяло независимо от вида на произвежданата енергия, възможността за **производство** на енергия от притежавани от Общността **обекти за производство на енергия от ВИ**, в които акционерите, съдружниците или членовете на Общността **потребяват** произведената енергия, може да се реализира само чрез промяна на начина на измерване и отчитане на произведената и потребената енергия, и въвеждане на принципите на **виртуалното нетно измерване**, разгледани и в анализа по чл. 18а от ЗЕВИ.

Конкретно по отношение на производството на електрическа енергия от ВИ от Общности, за целта следва да се регламентират редица изисквания, които да отговорят на дейностите, които реализира една общност, като:

- Технически изисквания и приложими стандарти към средствата за търговско измерване;
- Функционалности, които трябва да притежава измервателния уред;
- Какви протоколи за комуникация е задължително да поддържа;
- Какви протоколи за информационна сигурност са необходими;
- Какви данни и към коя база данни трябва да бъдат изпращани.

Като цяло има два основни подхода, но и двата предполагат възможност за „виртуално“ измерване¹.

На фигурата по-долу е представена схема на **фотоволтаична система** с данни за потреблението, разпределено между **няколко потребители**. Това разпределение на данните за потреблението между потребителите въвежда необходимостта от "**виртуално нетно измерване**", което означава, че в този случай физическата инфраструктура, като кабели и измервателни уреди се заменя с данни.

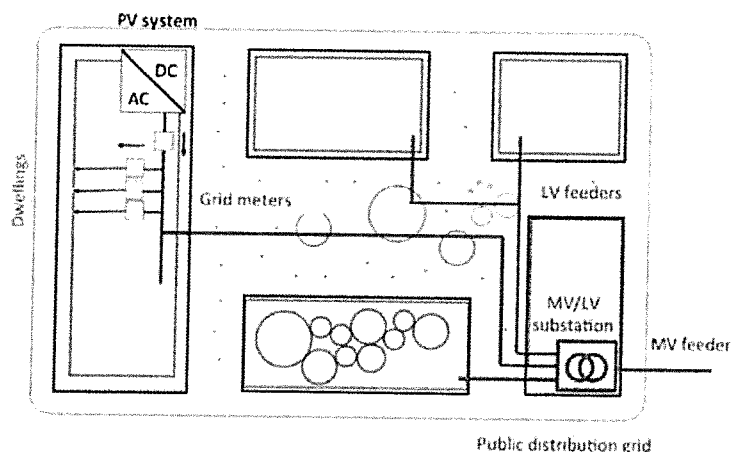

Виртуално измерване в мащаба на **квартал или населено място**:

В този случай, намаляването на разходите за кабели и измервателни уреди с разделяне на данните чрез **виртуално нетно измерване** е по-значително, отколкото в случая на самостоятелно потребление в сграда. Както и в случая в мащаба на сграда, в мащаба на квартал се изисква благоприятна местна рамка, добро сътрудничество с местния оператор на електроразпределителната мрежа (ОРМ) и желание на потребителите да участват в такъв проект.

Аналогични са и вариантите в рамките на трафопост, квартал/подстанция, населено място с използване на съществуваща мрежа:

¹ Представени са резултати от проучване по проект *Smarter Together*, осъществен по програма *Horizon 2020*

Необходимо е да се предвидят възможности в нормативната уредба, за реализация на услугите, свързани с **обработка и обмен на „енергийни данни“**.

Средствата за търговско измерване и отчитането на информацията от тях е отговорност и задължение на съответния оператор на електрическа мрежа. Необходима е промяна в подхода, техническите средства и обработката на данните. Също така трябва да се изяснят следните основни въпроси относно **базата енергийни данни**:

- всеки оператор ще създава една или повече собствени бази данни?
- ще има ли една обща база данни?
- кой ще я финансира и поддържа?
- ще има ли правила за достъп до данни от трета страна?

За да се внася произведената електрическа енергия в съответната мрежа е необходимо да бъдат изпълнени изискванията на процедурата по присъединяване като производител съгласно наредбата по чл. 116, ал. 7 от ЗЕ.

Продажбата на произведена от Общности електрическа енергия от ВИ се осъществява съгласно общите разпоредби относно сделките с електрическа енергия.

Обобщение: Полезна хоризонтална мярка, с участието на всички изброени по-долу институции, може да бъде разработването на типови и примерни договори, които уреждат взаимоотношенията на всички страни по реализирането на общност за възобновяема енергия.

С оглед насърчаване развитието на Общностите може да бъде разгледана от отговорните институции възможността за извършване на промени в следните нормативни актове:

- Закон за устройство на територията – отговорна институция е Министерство на регионалното развитие и благоустройството

Облекчаването на процедурите свързани с инвестиционното проектиране и разрешаването на строителството е свързано с категорията строеж. Необходимо е да се разгледа възможността за уеднаквяване на категорията на строежите за изграждането на енергийни обекти за производство на енергия от ВИ и на строежите за присъединителните съоръжения.

В същото време по отношение на строителството на енергийните обекти трябва да се имат предвид изискванията, свързани със сроковете за издаване на разрешителни съгласно чл. 16г и 16д от Директива (ЕС) 2023/2413 на Европейския парламент и на Съвета от 18 октомври 2023 година за изменение на Директива (ЕС) 2018/2001, Регламент (ЕС) 2018/1999 и Директива 98/70/ЕО по отношение на насърчаването на енергията от възобновяеми източници, а именно:

„Държавите членки гарантират, че процедурата за издаване на разрешения за инсталирането на съоръжения за слънчева енергия с мощност до 100 kW, включително за потребители на собствена електрическа енергия от възобновяеми източници и общности за енергия от възобновяеми източници, **не надвишава един месец**. Липсата на отговор от компетентните органи или субекти в установения срок след подаването на пълно заявление води до това разрешителното да се счита за предоставено, при условие че капацитетът на съоръжението за слънчева енергия не надвишава съществуващия капацитет на свързване към разпределителната мрежа“

и

„Държавите членки гарантират, че процедурата за издаване на разрешения за инсталирането на термомпомпи под 50 MW **не надвишава един месец**. В случай обаче на термомпомпи от наземни източници процедурата за издаване на разрешения **не надвишава три месеца**.“

Посочените изисквания са въведени с чл. 17, ал. 5 и 6 от ЗЕВИ във връзка с прилагането на Регламент (ЕС) 2022/2577 на Съвета от 22 декември 2022 г. за определяне на рамка за ускоряване на внедряването на енергия от възобновяеми източници (ОВ, L 335/36 от 29 декември 2022 г.) и имат временно действие (срокът на действие на Регламента е до 30 юни 2024 г.).

В тази връзка за облекчаване на административните процедури с цел ускоряване на процеса за използването на енергията от ВИ от Общностите, както и предвид необходимостта от въвеждане на изискванията на чл. 16г и 16д от Директива (ЕС) 2023/2413 до 30 юни 2024 г. са необходими промени в ЗУТ, където се определят обществените отношения, свързани с устройството на територията, инвестиционното проектиране и строителството в Република България.

→ Нормативни актове на Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР)

Привеждане в съответствие на Наредба № 6 от 24.02.2014 г. за присъединяване на производители и клиенти на електрическа енергия към преносната или към разпределителните електрически мрежи (Наредба № 6) с разпоредбите на ЗЕВИ. Необходима е промяна в Правилата за измерване количеството електрическа енергия,

Правилата за търговия с електроенергия и Правилата за управление на електроразпределителните мрежи, издавани от КЕВР.

Като насърчителна мярка е необходимо да се осигури прилагането на кратки срокове и рационализиране на процедурите по Наредба № 6 за случаите, в които присъединяването на обекти на общности не предизвиква допълнителни разходи за съответния оператор на електрическа мрежа, свързани с изграждане на съоръжения за присъединяване и не предизвиква риск за сигурността на електроенергийната система.

Както е отбелязано и в анализа по чл. 18а от ЗЕВИ, при актуализирането на Правилата за търговия с електрическа енергия и Правилата за измерване на количеството електрическа енергия е необходимо да се:

- определят технически изисквания (функционалности, периодичност на измерване, комуникационни стандарти, защита на данните и др.) и одобряване на средства за търговско измерване;
- регламентират правила в допълнение към договарянето с доставчици на електрическа енергия за споразумения за закупуване на енергия;
- регламентират правила за договор с предварително определени условия за автоматизирано изпълнение и приключване на сделката или пряко между участниците на пазара, или непряко посредством сертифицирана трета страна, която е участник на пазара, например доставчик на услуги за агрегиране;
- регламентират правилата за реализиране на виртуално нетно измерване на електрическа енергия.

За целта регулаторната рамка следва да позволява извършването на измерването на електрическата енергия по този начин и в определени срокове.

Развитието на общностите за възобновяеми източници зависи и от извършването в разумни, но кратки срокове на оценката предвидена в чл. 21, ал. 1 т. 46 от ЗЕ във връзка с въвеждането на интелигентни измервателни системи въз основа на предоставената информация от операторите на мрежи, както и график за тяхното въвеждане.

→ Закон за енергията от възобновяеми източници – отговорна институция е Министерство на енергетиката

Необходимо е транспониране на изискванията на чл. 16г и 16д от Директива (ЕС) 2023/2413 на Европейския парламент и на Съвета от 18 октомври 2023 година за изменение на Директива (ЕС) 2018/2001, Регламент (ЕС) 2018/1999 и Директива 98/70/ЕО в определените от ЕК срокове.

I.3. Ниска осведоменост и капацитет

И тук важат констатациите от анализа по чл. 18а от ЗЕВИ. Ниското равнище на информираност е основна пречка за установяване и развиване на собственото потребление на електрическа енергия от ВИ. Потенциални участници в този процес – физически и юридически лица често не успяват да се справят с административните изисквания.

Значителните технически и правни познания, които са необходими в рамките на инвестиционния процес във възобновяема енергия, създава проблем с развитието на тази област. В този смисъл структурирането на центрове (на национално или регионално ниво) от тип „обслужване на едно гише“, включително електронни и онлайн услуги за облекчаване на административната тежест е от особена важност.

Ролята на общинските администрации в процеса и общинските центрове за административно обслужване придобиват изключително централна роля за успешното функциониране на Общностите. Те могат да участват в процеса и като участник в Общност, така и като основен източник на информация и съдействие на потребителите на собствена електрическа енергия от ВИ, на желаещите да създадат Общност и на инвеститорите в обекти за възобновяема енергия.

Проектите за изграждане на енергийни обекти за енергия от ВИ могат да бъдат сложни и комплексни, изискващи технически и юридически компетенции в различни области. Необходимо е да се прецени дали малките общини са в състояние и дали е необходимо да формират административен капацитет за осигуряване на всички изисквания, предвидени в ЗЕВИ. Разумно е да се обсъди за въвеждане на някакъв праг за изпълнение на изискванията.

Законът предвижда предоставяне на регулаторна подкрепа и помощ за **изграждане на капацитет на публичните органи**, като това не е конкретизирано. Като начална точка е необходимо да се подготвят и организират обучения на общинските експерти, които да стартират услугите във връзка с изискванията на ЗЕВИ в централите за административно обслужване. Тези обучения за период от няколко години следва да бъдат редовни и периодични. Необходимо е бюджетно осигуряване на работните места, изготвянето на обучителни материали и провеждане на обученията.

Развиването на вътрешен капацитет изисква дългосрочна визия и инвестиране в развитието на човешки ресурс от страна на местната власт. Общините е необходимо да участват активно в образователни програми, семинари и програми за обмен на знания с представители от други държави.

Информационните кампании и обученията в областта на използването на енергия от ВИ са инструмент за осъществяване на фокусирана политика насочена към увеличаване използването на енергия от възобновяеми източници и енергийната ефективност.

Обобщение:

Необходимо е не еднократно, а дългосрочно планиране на информационни кампании, създаване на информационни материали, специализирани обучения на администрацията.

Провеждане на обсъждане с местните власти за въвеждане на разумен праг по население за общините, над който се поражда задължителност за изпълнение на чл. 22, ал. 1 от ЗЕВИ за предоставяне на услугите във връзка с изграждането на съоръжения за производство на енергия от възобновяеми източници.

I.4. Достъп до финансиране

Към настоящия момент не съществуват инициативи за целево финансиране на Общности. Общностите могат да се възползват от всички настоящи и бъдещи възможности за финансиране на проекти за производство на енергия от ВИ без необходимост от специални програми само за тях. Няма налична практика за създаването на такива. Банковият сектор ще бъде изправен пред предизвикателства, поради липса на практика за оценка на риска при изпълнението на такива проекти.

Наличните възможности са описани в анализа по чл. 18а, но те не са фокусирани към общности, а общо към обекти за производство на електрическа енергия от ВИ.

Възможно е финансиране по европейски програми като програма LIFE, но подпомагането не е насочено към инвестиционна подкрепа, а към обучения, създаване на капацитет, научни изследвания, развойна дейност и прилагането на иновации, внедряване на нови продукти и технологии.

В същото време, поради липсата на практика, е добра идея да се подкрепят и реализират пилотни проекти за Общности с участие на държавни и/или общински структури, които да тестват различни модели.

I.5. Данъци и такси

Съгласно чл. 18б, ал. 3, т. 4 от ЗЕВИ компетентните органи, които прилагат справедливи, пропорционални и прозрачни административни процедури, включително регистрацията и лицензиране, както и гарантират, че за всички ползватели на мрежите се прилагат регулирани цени за мрежови услуги, които следва да допринасят по адекватен, справедлив и балансиран начин за разпределянето на общите разходи за системата в **съответствие с прозрачен анализ на разходите и ползите на разпределените енергийни ресурси.**

Един от използваните стимули в други държави членки на ЕС е диференцирано намаляване на цените на мрежови услуги или премахване на такива. За да се реализира работеща схема за стимулиране на създаването на общности за енергия от ВИ е необходим описания по-горе анализ. За стартиране на процеса и създаването на пилотни Общности може да се обмисли възможността за пилотни проекти да се взаимстват практиките в други държави членки за намаляване на цените на мрежови услуги. Моделът може да се проверява на по-кратки интервали от време – тримесечие, полугодие или година и да се коригира в една или друга посока при наличие на достоверни данни.

Обобщение:

Необходимо е възлагането или изискването на анализ на общите разходи за системата на база разходите и ползите на разпределените енергийни ресурси, за да могат да се преценят възможностите за стимулиране на общностите при вземане предвид съображенията в Обобщенията по т. I.4 от анализа по чл. 18а, а именно:

Промяната в структурата на пазара на електрическа енергия с все по-активното участие на крайните клиенти като ПСЕЕВИ, съвместно действащи потребители и/или

участници в Общности не следва да засяга цените на мрежови услуги, свързани с потоците електрическа енергия. Промяната в регулаторната рамка за мрежови тарифи следва да отразява разходите на операторите на електроразпределителната мрежа за поддържане на мрежата и при участието на новите фигури на пазара, както и да гарантира липсата на скрито субсидиране сред потребителите. Евентуални отстъпки или освобождавания от заплащане на мрежови тарифи, предоставени на участниците при споделяне на енергията, създават риск от социализация и кръстосано субсидиране сред други клиенти, включително по-уязвимите, и също така представляват загуба на приходи за оператора на електроразпределителната мрежа.

Споделянето на енергия може да доведе до необходимост от развитие на мрежата и по-нататъшно развитие на информационните и комуникационни технологии, което води до по-високи разходи за крайния потребител, дори ако той не желае да участва в споделяне на енергия и/или енергийни общности по икономически или технически причини. Намирането на начин за ограничаване на тази неизбежна социализация на разходите е ключов въпрос за защита на клиентите от по-високи сметки за енергия.

I.6. Налични стимули

Не са разработени такива стимули.

II. Потенциал на общностите за енергия от възобновяеми източници

Потенциалът на общностите за възобновяема енергия се състои в множество ползи, които могат да се получат от тяхното създаване.

II.1. Подобряване на свързаността на отдалечени или слабо населени места

Въпреки че не става въпрос за абсолютна липса на електроснабдяване, особено в отдалечени райони съществува риск от прекъсване на електрозахранването при неблагоприятни метеорологични условия, което се отразява върху осигуряване на топлинна енергия, когато инсталацията се нуждае от електрозахранване. Този проблем се отнася и за случаите, в които наред с постоянно живущите в такива райони, има и временно пребиваващи във вили или туристически къщи и създаването на ОВЕ разкриват широк потенциал за развитие.

II.2. Увеличаване на ВЕИ мощностите близо до потреблението

ВЕИ мощностите са най-ефективни, когато са близо до потреблението. Затова и ЕК насърчава усилено собственото потребление от потребител на собствена електрическа енергия от ВИ и общности за възобновяема енергия. Това намалява загубите от пренос и разпределение.

II.3. Осигуряване на достъпна енергия на уязвими общности и потребители

Бързото развитие на технологиите определя Общностите като все по-достъпни и атрактивни. Енергийните общности са доказан метод за адресиране на проблемите с енергийната бедност. Има редици примери как местни общности от хора или общински проекти подпомагат граждани с ниски доходи чрез общи локални енергийни проекти.

II.4. Оптимизиране на разходите за енергия на общини и общински сгради и предприятия

Успешни проекти в областта на енергията от ВИ между общинските институции в сътрудничество с местните жители и МСП са предпоставка за добри резултати.

II.5. Създаване на добавена стойност в местните общности и региони

Местната самоинициатива винаги носи добавена стойност за местното икономическо развитие. Създават се нови вериги на доставките и икономически отношения. Създават се нови услуги, подобрява се нивото на образование и умения в общността и местните институции.

ИЗГОТВИЛ:

ИВАЙЛО АЛЕКСИЕВ

Изпълнителен директор на
Агенция за устойчиво енергийно развитие

ИЗТОЧНИЦИ

1. Доклад „Създаване на енергийни кооперативи чрез публично-частни партньорства“, ЕнЕфект, февруари 2023, проект CONGREGATE (Европейска инициатива за климата - EUKI)
2. Кутюр, Тоби Д., Теодора Стоянова, Тома Павлов, 2021, Развитие на енергийните общности в България. Берлин: E3 Analytics. <https://www.e3analytics.eu/>
3. Доклад “Consumer Stock Ownership Plans (CSOPs) – Financing Energy Communities”, Център за изследване на демокрацията, юли 2022 г.
4. Дългосрочна национална стратегия за подпомагане обновяването на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради до 2050 г.
5. Проект „Слънчеви градове“ (Solar cities), <https://www.sofia.bg/solar-cities>, <https://sofia.solarcities.bg/>, <https://burgas.solarcities.bg/>
6. Доклад за колективното собствено потребление на енергия от фотоволтаика по проект Smarter Together, финансиран по Хоризонт 2020
7. Допълнителна информация:
Европейска Комисия:
https://energy.ec.europa.eu/topics/markets-and-consumers/energy-communities_en
https://energy-communities-repository.ec.europa.eu/index_en
https://rural-energy-community-hub.ec.europa.eu/index_en
Други:
<https://www.rescoop.eu/>